

Politidirektoratet

Postboks 2090 Vika
0125 Oslo

Oslo politidistrikt

Deres referanse:

Vår referanse:

Dato:

20/49078 - 2

14.04.2020

Høringssak - nedsettelse av inndrivingskostnader

Det vises til Politidirektoratets e-post av 8. april 2020, høringsbrev fra Justis og beredskapsdepartementet av 6. april 2020, samt arbeidsgrupperapporten som ble sendt på høring den 9. mars 2020.

Namsfogden i Oslo Asker og Bærum berømmer departementet for at det tas raskt fatt i utfordringene med høye inkassosalærer. Herunder også salærer for skriving av begjæringer om tvangsfullbyrdelse, samt forliksklager som fremsettes som ledd i rettslig inndrivning i en inkassoprosess. Antall inkassosaker og utleggsforretninger har hatt en kontinuerlig vekst over mange år. Det synes tydelig at vederlagene til inkassator ligger over de faktiske kostnader og langt over det rimelige. Problemstillingen er særlig blitt synliggjort gjennom mediernes fokus på utenrettslig og rettslig inndrivning av bagatellfordringer. Når inndrivelsesomkostninger langt overstiger hovedkravet er det nærliggende å stille spørsmål ved om de høye salærene, i seg selv er med på å drive opp volumene. Det er mange borgere som sliter med økonomien. Høye inkassosalærer og maskinelle rutiner som automatiserer inkassoprosessen, har bidratt til at skritt tas så raskt det er anledning til å generere nye kostnader. Selv om det ikke er et enkelt purregebyr som gjør det vanskelig for folk å gjøre opp, så må det antas at massive inkassokostnader er med på å gjøre det vanskeligere for mange å holde tritt med regningsbunken. Det bli i alle fall vanskelig å hente seg inn, om en først har vært så uheldig å misligholde noen regninger.

Den generelle betalingsmoralen i Norge må kunne sies å være høy, selv om antallet inkassosaker passerte 10 millioner i 2019 (Finanstilsynet*). Mange saker gjøres opp på "purrestadiet". Erfaring fra tidligere krisetider i Norge og utlandet viser med tydelighet at det er en nær sammenheng mellom arbeidsledighet og økende mislighold av regninger og annen gjeld. Rundt 1989-1990 steg arbeidsledigheten til ca 182 000 (hvorav ca 43 000 bare var delvis ledige). Den gang steg antall utleggsforretninger hos Namsfogden i Oslo fra ca 18 000 til 39 000 saker på om lag 18 måneder. Med utgangspunkt i dagens nivå på omlag 64 000 utleggsforretninger (år 2019) og en dobling av nivået, kommer vi i en helt forferdelig situasjon. Når inntektene svikter er det ikke alltid så lett å betale alt, eller å betale de rette tingene først. Når marginene i husholdningsregnskapet er små, kan inkassokostnader fort velte budsjettet, slik at stadig flere regninger ikke blir betalt. «Snøballen» har begynt å rulle.

Oslo politidistrikt

Landet er nå i en ekstraordinær situasjon. Det er over 400 000 arbeidsledige og overhengende fare for at arbeidsplasser går tapt. Det som i utgangspunktet fremstår som midlertidig ledighet, kan fort bli en mer varig situasjon. De økonomiske virkningene er og blir betydelige. Det er vedtatt en rekke støtteordninger som skal bøte på en del av de økonomiske utfordringene for borgere og næringsliv. Det er imidlertid meget stor sannsynlighet for at vi kommer til å se en betydelig økning i regninger som ikke blir betalt i tide. Ikke fordi skyldner ikke ønsker å betale, men fordi inntekten er borte eller utbetalingene er forsinket. I en situasjon, hvor enorme grupper i samfunnet, helt uforskyldt kan havne i betalingsproblemer, fremstår det som særlig viktig å få salærene til inkassobransjen ned på et rimeligere nivå. Det vil være svært uklokt å la inkassoselskapene ture frem. Gebyrene for en vanlig utleggsforretning er høye. Det er fortsatt betydelig med arbeid for namsmannen å behandle utleggsforretninger og det er fast gebyr uavhengig av kravets størrelse. Vi skulle gjerne sett at også gebyrene til det offentlige ble redusert. Eventuelt at det i saker hvor det utelukkende bes om utleggstrekk, fastsettes et noe lavere gebyr. Det er ikke uvanlig at «liten sjekk» og «stor sjekk» prises ulikt.

Det er all grunn til å understreke at vi trenger en inkassobransje som hjelper næringslivet å få inn betaling for tjenester som er ytt og varer som er levert. Uten god oppfølging og et effektivt inndrivelsesapparat, må en regne med at høyere risiko og tap, må dekkes gjennom høyere priser. Noe som går ut over alle. Betydelig mislighold i fordringsmassen kan lede til konkurs og tap av arbeidsplasser. Stopper kredittgivingen stopper store deler av omsetningen i samfunnet. Erfaring viser at det er viktig med rask oppfølging og at personlig kontakt ofte er det som skal til for å få oppgjør. Settes salærene til inkassoselskapene for lavt, er det risiko for at selskapene kutter i antall ansatte. For å opprettholde avkastning må en regne med at flere selskaper går lenger i å rendyrke en prosess hvor det bare sendes ut automatiske brev som trigger kostnadskrav, for til slutt å overlate saken til namsmyndigheten. Stor investorenes inntog i inkasso og fordringsoppkjøp er neppe basert på ideelle hensyn. Store salærkutt som ikke følges opp med klare krav til hva inkassoselskapene skal gjøre, kan bidra til dårligere løsningsgrad og mer rettslig inndrivning. En slik utvikling er ikke ønskelig.

Når dette er nevnt, fremstår det likevel ganske åpenbart at det er betydelig rom for kutt i dagens inkassogebyrer og salærer. Noen byråer kan vise seg å ha for høyt kostnadsnivå til å bære betydelige kutt, men det kan ikke være skyldners oppgave å holde liv i slike selskaper gjennom urimelig høye gebyrer og salærer. Det er videre viktig å understreke at det etter dagens modell er skyldner som betaler saksøkers kostnad ved å engasjere en inkassator. Fordringshaver har derfor intet insitament til å velge rimeligste leverandør.

Skrivesalær for utleggsbegjæringer og begjæring om tvangssalg av bolig mv

Namsfogden er enig i at forskriften om saksøktets kostnader ved tvangsfullbyrdelse av 1992 bør utvides til å omfatte fler typer tvangsfullbyrdelse og at sakskostnadstaket bør settes ned. For utleggsforretninger, tvangssalg av løsøre og tilbakeleveringer til salgspanthaver, vises det til bla arbeidsgruppens forslag om å halvere salærnivået. I dag er de aller fleste utleggsbegjæringer svært standardiserte og særlig for elektroniske begjæringer må det antas at inkassators reelle kostnad ved å fremme en utleggsbegjæring er betydelig lavere enn 1R (med ev tillegg av mva). En halvering til 586,- (+mva) innebærer fortsatt et betydelig beløp og Namsfogden antar det bør være tilstrekkelig til å utføre arbeidet på en betryggende måte. Det er stort sett alltid byrået selv som har fullt herredømme over alle dokumenter som trengs og som er produsert i den forutgående inkassoprosessen. For elektroniske begjæringer vil gjerne utfylling og «plukking» av vedlegg være automatisert. Det er viktig at ikke det høye salærnivået er en selvstendig driver for å begjære tvangsfullbyrdelse. For elektroniske

begjæringer kunne en tenke seg et ennå lavere salærnivå. Det er imidlertid viktig at en ikke favoriserer manuelle begjæringer som genererer mer arbeid hos namsmyndigheten og ulik prising vil kunne fremstå som unødig komplisert. Namsfogden legger til grunn at de fleste begjæringer om tvangssalg av løsøre og tilbakeleveringer til salgspanthaver, også er relativt enkle og standardiserte. Namsfogden finner imidlertid grunn til å påpeke at også 90% av tvangsdekningsbegjæringene som fremsettes etter tvfbl kap 10, er veldig enkle, standardiserte og stort sett bygger på utleggspant stiftet av særnamsmann eller alminnelig namsmann. Det er vanskelig å se for seg at det er vesentlig mer arbeid å fremme en begjæring om anvisning enn en utleggsbegjæring. Vi antar at begjæringer om tvangsdekning jf tvfbl kapittel 10 ble utelatt av arbeidsgruppen, fordi det er relativt få slike saker. For Namsfogden i Oslo berører det om lag 4000 saker pr år. Lokalt har vi derfor langt over tre ganger så mange saker om tvangsdekning i fordringer, som tvangsdekning i biler. For den enkelte borger vil nok en harmonisering av salæret fremstå som rimeligere. Enkle begjæringer om utkastelse grunnet ubetalt husleie og standardbegjæringer om utlevering av leasing biler, jf tvfbl kap 13, står heller ikke i noen annen stilling.

Når det gjelder begjæringer om tvangssalg av fast eiendom, borettslagsandel og adkomstdokument til leierett er namsfogden enig med Oslo byfogdembete at det har utviklet seg en praksis hvor selv enkle standardiserte begjæringer som springer ut av krav på fellesutgifter, kommunale krav ol, beregnes med høye salærer. Når andre salærer reduseres kan en risikere at inkassoselskapene raskere går til tvangssalg, for å hanke inn ekstra fortjeneste. Det har vært sett tvangssalgsbegjæringer for relativt bagatellmessige beløp, hvor det må antas at salærinntjeningen er en betydelig driver. Namsfogden er enig i at det er vanskelig å se at det i de fleste tilfelle er mer enn dobbelt så mye arbeid med en begjæring om tvangssalg av bolig, som tvangssalg av en bil. Det minnes om at det er jobben med selve begjæringen som skal dekkes – ikke tidligere kostnader som reguleres av andre regler, samt senere kostnader som kan påløpe.

Halvering av skrivesalær for forliksklager i inkassosaker.

Det vises til høringsnotatet pkt 3 og den grundige redegjørelsen for hvorfor skrivesalær for forliksklager fremsatt i/som ledd i inkassoprosess, bør reduseres. Namsfogden tiltrer begrunnelsen i høringsnotatet. Det er viktig å motvirke at saker fremmes for forliksrådet, for å generere økte salærer. De aller fleste pengekravsaker som fremmes for forliksrådet er om mulig ennå enklere enn utleggsbegjæringer. For saker som fremmes etter den særskilte prosessformen for uimotsagte krav, jf tvfbl § 7-2f, er det dessuten snakk om en og samme begjæring. Som begrunnelse for ikke å sette ned salærkrav, henviste arbeidsgruppen bla til at det var tvist om kravet. Imidlertid synes det klart at de fleste forliksklager som fremmes av en inkassator også omfatter erstatning for utenrettslige inndrivelsesomkostninger. Det gis omtrent aldri noen redegjørelse for hvilke innsigelser som ev har blitt fremmet. Når forliksklagene ikke inneholder noen nærmere drøfting eller redegjørelser, er det vanskelig å se at arbeidet fortjener dobbelt så mye salær som en utleggsforretning. For alle praktiske henseender fremstår forliksklager som fremsettes av en inkassator på vegne av fordringshaver, som minst like enkle og standardiserte som en standard utleggsbegjæring. Ettersom det hører til sjeldenhetene at en inkassator redegjør for innsigelseshåndtering i saken, så må en anta at det er andre årsaker til at saken fremmes for forliksrådet. Det kan være at skyldner pt ikke har økonomisk mulighet til å gjøre opp kravet, at utleggsdatabasen viser at det er besluttet langvarig lønnstrekk el l. Å ta skritt for å skaffe seg alminnelig tvangsgrunnlag i slike enkle saker, forsvarer et salær på ½ R, ikke mer.

Reduksjon i de alminnelige inkassogebyrer og salærer etter inkassoforskriften.

Namsfogden i Oslo, Asker og Bærum er enig i at inkassosalærene bør settes vesentlig ned. Særlig for småkravinnkreving fremstår salærene som uforholdsmessige og langt høyere enn den reelle kostnad. Namsfogden fremhever at det ved revisjon av inkassoloven er nødvendig å se nærmere på forholdsmessighetsprinsippet innenfor inkasso. Det er viktig å motvirke mislighold av også små fordringer av hensyn til betalingsmoralen, men da må også betalingsløsningene og alternativene vurderes. Å gi usikret kreditt på småbeløp for så å kundene i hodet med tusenvis av kroner i ekstraomkostninger ved mislighold, gir assosiasjoner til virksomhet som normalt ikke er beskyttet av rettsordenen. I det vesentlige tiltrer vi forslaget i høringsnotatet, men vi har noen kommentarer.

Namsfogden er usikker på om det er riktig å sette ned gebyret for krav i størrelsesorden kr 1500-kr 2500,- så mye som foreslått. Krav på et par tusen kroner er fortsatt ganske mye penger og det er antakelig viktig for løsningsgraden at inkassoselskapene har råd til å ta den telefonen til skyldner. Vi antar at praksis i dag er ganske varierende mellom inkassoselskapene. Noen kjører ringerunde, andre sender formodentlig vis bare brev.

Namsfogden er imidlertid uenig i at inkassosalærene for større krav skal beholdes tilnærmet uendret. Det er nok de færreste som misligholder bolig og billån, fordi de mangler vilje til å betale. Det er andre uheldige omstendigheter som gjør at det går galt. Det er vanskelig å se hvorfor salærene skal være så høye for krav over hhv kr 50 000 og kr 250 000. Med så høye inkassosatser som en har her, kan det fort bli umulig å hente seg inn. Da blir ikke inkasso en del av løsningen, men snarere det motsatte. Tidligere undersøkelser fra SIFO har vist at mange husholdninger har svært små marginer å gå på for å greie å opprettholde betjening av boliglån og dekning av andre utgifter. I en situasjon hvor arbeidsledighet rammer bredt og hardt, må en forvente betydelig økning av mislighold på lån. Ikke alle banker og finansinstitusjoner er like opptatt av å beholde deg som kunde. Når misligholds porteføljen raskt selges, er nettopp mulighetene for fete inkassosalærer en av årsakene til at «prisavslaget» har vært lavt de senere årene. Høy pris på misligholdte låneporteføljer må anses som en klar indikasjon på at det finnes urimelige inntektsmuligheter gjennom inkassoprosessen. Det er da særlig viktig å sette ned fortjenesten ved inndrivning av mer betydelige krav.

Sammenslåing av krav

Namsfogden mener det bør være muligheter for betydelig strammere regulering av plikten til sammenslåing av krav, det fremstår som helt unødvendig å ha separat inkassoprosess på enkeltfordringer i løpende kundeforhold. Det er uforståelig at ikke inkassobyråenes systemer enkelt identifiserer slike krav. Blir det mange nok, så vil det være i strid med god inkassoskikk å ikke slå sammen kravene og dette følges også opp av Finanstilsynet. Problemet ligger i at praksis aksepterer for mange enkeltstående krav. Det er en praksis som gjør det ekstra vanskelig for borgerne å rydde opp og komme a jour med regningene. Det fremstår som en helt bevisst og målrettet praksis for inkassoselskapene til å generere store inntekter, med lite arbeid og på skyldners bekostning. Vi håper departementet kommer tilbake til dette ved selve lovrevisjonen.

Økonomiske konsekvenser og virkningstidspunkt

De økonomiske konsekvensene for inkassoselskapene blir betydelig og det oppleves nok å komme brått på. Namsfogden har ingen forutsetninger for å uttale seg om detaljer her. Vi

mener det er viktig at endringen i salærer og inkassogebyrer foretas raskt. Når dagens satser er urimelig høye, fremstår det ganske merkelig om ikke satsene reguleres ned, slik at de borgerne som får problemer, får litt «drahjelp» med å gjenvinne kontroll med økonomien. Det er vanskelig å se for seg at ikke systemtilpasninger kan foretas raskt hos inkassoselskapene. Selskapene må i lengre tid ha vært klar over at det vil komme en salærreduksjon. Her er det i liten grad snakk om annet enn beløpsmessige endringer av enkeltsatser. I den ekstraordinære situasjonen landet står i nå, er det særlig viktig at de nye reglene får anvendelse på de betalingsproblemene vi må anta kan oppstå nå. En brå endring for inkassoselskapene, kan fremstå som urimelig. Imidlertid er forslaget langt på vei en nedsettelse av salærer som ikke er forholdsmessige eller som står i misforhold til arbeidet som er nødvendig. Belastningen ved å la inkassoselskapene få hente ut en betydelig fortjeneste på mislighold som oppstår i dagens krisesituasjon, bør ikke undervurderes. Det kan bli behov for en rask konsolidering i inkassobransjen. Det antar vi de vil greie.

Med hilsen

Erik Alexander Dey

Namnsfogd

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.